

PODDUKLIANSKY KNIHOVNÍK

Ročník 5 číslo 4

2014

Časopis Poddukľianskej knižnice vo Svidníku

OBSAH

<i>Knižnica pre všetkých.....</i>	<i>1</i>
<i>Naše aktivity.....</i>	<i>1</i>
<i>Oddelenie ako ho (ne)poznáte.....</i>	<i>11</i>
<i>Regionálne osobnosti – Ivan Novák.....</i>	<i>13</i>
<i>Police plné kníh.....</i>	<i>15</i>
<i>Jazykové omyly.....</i>	<i>17</i>
<i>Viete, že...?.....</i>	<i>18</i>
<i>Vianočné obdobie začína adventom.....</i>	<i>19</i>
<i>Najkrajšie knižnice sveta.....</i>	<i>20</i>
<i>Výrazy, ktoré prekľenuli tisícročia.....</i>	<i>22</i>
<i>Čas na zábavu.....</i>	<i>23</i>

Knižnica pre všetkých

Naše aktivity

Štvrtého októbra 2014 sme si v knižnici pripomenuli – **Svetový deň zvierat**. Prvýkrát bol oslavovaný v roku 1931 vo Florencii počas stretnutia ekológov. Tento deň bol vybraný, pretože naň pripadá sviatok sv. Františka z Assisi, ktorý je patrónom a ochrancom prírody a je aj patrónom zvierat a ekológov. Pri tejto príležitosti Podduklianska knižnica pripravila pre deti besedu o zvieratách. Dozvedeli sa nielen o tom, ako nám zvieratá obohacujú život, ako ich správanie úzko súvisí so zachovaním rovnováhy v prírode, ale aj veľa zaujímavých informácií o starostlivosti a ochrane zvierat. Na záver deti na chodník kreslili svoje obľúbené zvieratko.

Žiaci štvrtého ročníka ZŠ, Ulica 8. mája, v stredu **15.10.2014** navštívili v rámci hodiny slovenského jazyka a literatúry Poddukliansku knižnicu, kde sa oboznámili so životom a tvorbou slovenského básnika, prozaika, esejistu a prekladateľa, autora literatúry pre deti a mládež **Štefana Moravčíka**. V ďalšej časti tejto hodiny sa žiaci rozdelili do

piatich skupín, každá skupina pozostávala z 5-6 žiakov, ktorých úlohou bolo nájsť odpovede na vopred vypracované otázky z kníh tohto autora a pútavým a zaujímavým spôsobom ju ostatným predstaviť, a to tak, aby kniha zaujala a s radosťou by po nej siahli. Išlo o knihy *Veselé potulky po svete*, *Veselé potulky po Slovensku*, *Modré z neba*, *Kvadakum*, *hadakum*, alebo knižka *za všetky drobné*, *Náš pes má kuraciu hlavu!*

Rozprávka je krátky prozaický, zriedkavo - veršovaný útvar, spravidla vymyslený príbeh, ktorý má za cieľ poučenie a pobavenie čitateľov alebo poslucháčov. V rozprávkach oživa svet fantázie, svet kráľov, princov, chudobných, ale aj bohatých, svet nadprirodzených bytostí, ale aj zázračných zvierat alebo predmetov. Rozprávka je synonymom zázračného, krásneho, ušľachtileho a najmä pozitívneho. Bez rozprávok si vlastne ani nedokážeme predstaviť detstvo. Čaro každej rozprávky je v tom, že v nej vždy zvíťazí dobro nad zlom, že je v nej okrem nejakého poučenia aj rada do života, a preto je príťažlivá pre všetky vekové kategórie. Rozprávka je škola fantázie. **16. októbra 2014** sa na pôde

Podduklianskej knižnice stretli priaznivci tohto žánru, ale aj priaznivci Evy Kačurovej-Briňarskej zo Svidníka, ktorá do života uvádzala svoju prvotinu pod názvom **Rýmom z rozprávky do rozprávky**. V tejto knihe rozprávok ich autorka ľahkým rýmom oživila a dodala im duchaplnosť, dôvtip, vtipnosť, čím si jej rozprávky určite získajú nielen deti, ale aj ich rodičov a starých rodičov. Spestrením tohto podujatia bol hudobný vstup žiačky Základnej umeleckej školy vo Svidníku, ktorá zahrala na flaute.

Karpatsko-duklianska operácia bola útočnou operáciou sovietskych a česko-slovenských vojsk na severovýchodnom Slovensku na jeseň 1944, ktorá mala spojiť povstalecké sily Slovenského národného povstania so sovietskymi armádami, a ktorá bola jednou z najväčších horských bitiek v druhej svetovej vojne. Na počesť 70. výročia tejto významnej udalosti Podduklianska knižnica v spolupráci so Štátnym archívom v Prešove, pobočka Svidník dňa **17. októbra 2014** v priestoroch knižnice sprístupnila pre širokú verejnosť výstavu pod názvom **Vtedy na Dukle**. V jednej časti tejto panelovej výstavy si mohli záujemcovia pozrieť fotografie a dokumenty zachytávajúce nielen priebeh Karpatsko-duklianskej operácie, presun vojsk, prechod československej hranice, ale aj zničenú techniku po vojne, odminovávanie, exhumácie mŕtvych a veľa iných zaujímavostí. Druhá časť výstavy bola venovaná armádnemu generálovi Ludvíkovi Svobodovi, ktorý ako veliteľ I. Československého armádného zboru sa pri

oslobodzovaní Svidníka a okolia výrazne zapísal do histórie tohto kraja. Počas frontových dní zabezpečoval pre civilné obyvateľstvo potraviny, vo vojenských kuchyniach sa dal najesť zúboženým, vyhladovaným deťom. V povojnových rokoch prikázal na našom

území opravovať rozbité mosty a cesty, odminovávať úrodné polia, obnovovať život pod Duklou. Obyvatelia Svidníka si jeho nezištnú pomoc nesmierne vážia. Ludvík Svoboda (25. november 1895 - 20. september 1979) bol česko-slovenský generál a prezident, nositeľ titulov hrdina ČSSR a ZSSR. V rokoch 1968 až 1975 bol prezidentom Československej socialistickej republiky. Armádny generál Ludvík Svoboda je dvojnásobným čestným občanom Svidníka. Obec Svidník mu udelila čestné občianstvo 21. 4. 1946 a mesto Svidník 6. 10. 1967. Súčasťou tejto panelovej výstavy bola výstavka kníh, letákov a brožúr, týkajúcich sa tejto problematiky. Výstava bola sprístupnená do 13. novembra 2014.

Každoročne na požiadanie profesoriek gymnázia Vlasty Volčkovej a Anety Mačekovej, sa uskutočňujú v Podduklianskej knižnici vo Svidníku v mesiacoch november - december podujatia **Hodiny bibliografie** s podnázvom Ako pracovať s literatúrou pri spracovávaní stredoškolských odborných prác, pre študentov 3. ročníkov Gymnázia DH vo Svidníku v rámci predmetu slovenský jazyk a literatúra, pre ktorých sa aj v budúcnosti

citovanie stane nevyhnutnosťou pri písaní ich odborných vysokoškolských prác. Na týchto podujatiach - dvojhodinovkách sa študenti oboznamujú s pojmami, ako napr. čo je to dokument, bibliografia, bibliografický odkaz, plagiat, citovanie, citát, medzinárodné identifikačné štandardné čísla ISNB a ISSN a hlavne, ako sa robí popis jednotlivých typov dokumentov, techniky citovania a ako správne citovať. Tohto roku sa toto podujatie uskutočnilo **23.10.2014 a 4.11.2014**.

Medzinárodný deň školských knižníc

bol vyhlásený Dr. Blanche Woollsovou, prezidentkou IASL (International Asociacion of School Librarianship - Medzinárodná asociácia školského knihovníctva) v roku 1999. Pripomína sa každý štvrtý októbrový pondelok. Tento Deň je oslavou školských knižníc, ich významu a prínosu pri vzdelávaní detí. Hlavnou myšlienkou je podpora vzťahu žiakov ku knihám, školskej knižnici, čítaniu, poznávaniu a získaniu väčšieho počtu milovníkov literatúry. V rámci tohto dňa (**27.10.2014**) deti ZŠ, Ulica 8. mája urobili špalier od svojej školy po Poddukliansku knižnicu a vytvorili slávnostnú bránu, popod ktorú prešiel každý žiak s knihou v ruke.

V Podduklianskej knižnici vo Svidníku sa uskutočnila **30.10.2014** prednáška MUDr. Zuzany Magdziakovej, primárky gynekologicko-pôrodnického oddelenia Nemocnice arm.

generála L. Svobodu vo Svidníku pod názvom **Prevencia v gynekológii**. MUDr. Magdziaková zdôraznila nevyhnutnosť zúčastňovať sa preventívnych prehliadok aj v oblasti gynekológie, a tak predchádzať závažným gynekologickým ochoreniam. Toto podujatie sa uskutočnilo v spolupráci s Ľubomírom Dercom z OZ HELPONKO Mestisko. Z oblasti zdravotníctva je to v knižnici už tretie stretnutie. Prvá bola prednáška MUDr. Ireny Remáčovej na tému Liečba a prevencia nádorov pľúc a druhá s MUDr. Ľubomírom Mihalkaninom Prevencia onkologických ochorení v tráviacom trakte. V najbližšej dobe by sa malo uskutočniť ešte podujatie s MUDr. Tatianou Paňkovou, kožnou dermatologičkou vo Svidníku.

Cieľom literárno-hudobného podujatia pod názvom **Nikdy nezabudneme na hrdinov Dukly**, konaného v Podduklianskej knižnici vo Svidníku dňa **3. novembra 2014**, bolo vzdať hold príslušníkom 1. čs. armádneho zboru a príslušníkom ČA, ktorí padli za vlasť, za

slobodu všetkých nás. Spomenuli sme si aj na tých, ktorí prežili vojnové peklo na vlastnej koži a uctili sme si aj nadšencov, ktorí sa starajú o pamätníky padlým na Dukle a vo Svidníku. Knižnicou zneli básne venované udalostiam a spomienkam na bojovníkov a na ich vojnové útrapy v podaní členiek Klubu umeleckého slova pri Podduklianskej knižnici Oľgy Uramovej, Anny Vaňkovej, Márie Labikovej, Ľudmily Ražinej a Barbary Dupejovej, študentky Gymnázia DH vo Svidníku. Básne zneli v jazyku slovenskom, ukrajinskom, ale aj v ruskom a rusínskom. Aj piesne z repertoáru speváckeho tria Tropar, ktoré pôsobí pri Podduklianskej knižnici pod vedením Mgr. Miroslava Humeníka, boli venované tejto tematike.

Nejdem a basta!, Začarovaná trieda, Štyri kosti pre Flipra, Poškoláci, Keby som bola bosorka, Brata musíš poslúchať... to je iba zlomok z tvorby známej slovenskej detskej

spisovateľky **Gabriely Futovej**, civilným povoláním knihovníčky, žijúcej v Prešove, ktorá **10. novembra 2014** zavítala do Podduklianskej knižnice, aby sa tu stretla na besede so žiakmi svidníckych základných škôl. Po privítaní spisovateľky a úvode, o ktorý sa postarali žiaci Základnej umeleckej školy vo Svidníku prečítaním úryvkov z tvorby tejto spisovateľky, sa už slova ujala sama spisovateľka, ktorá zaujímavo a s humorom odpovedala na otázky detí, rozprávala nielen o sebe a svojej rodine, ale napríklad o tom, ako a kedy začala písať, o čom rada píše, čo práve píše, koľko kníh už vydala, či vždy chcela byť spisovateľkou, rozprávala aj o zvieratkách, ktoré má veľmi rada a ktoré nesmú chýbať ani v jej knihách. Za svoju tvorbu získala aj niekoľko ocenení. Presvedčili sme sa, že pani Futová má nielen, ako sa hovorí ľahké pero, ale aj veľký dar reči. Po asi hodinovom spovedaní pani spisovateľky nastala autogramiáda, po ktorej sme sa rozlúčili s touto sympatickou a charizmatickou spisovateľkou a zaželali sme jej veľa úspechov, kopec čitateľov a splnenie všetkých snov. Veríme, že aj týmto podujatím sme prispeli k obohateniu a rozhladu detí o literatúre, a že sa nám ich podarí pritiahnuť k čítaniu a ich vyššej návštevnosti knižnice, pretože ako sme sa presvedčili deti odchádzali z besedy pozitívne naladené a plné nových dojmov a informácií.

Pri príležitosti 70. výročia KDO Podduklianska knižnica pripravila **19.11.2014** pre študentov Gymnázia blahoslavenej Matky Terezy, Strednej zdravotníckej školy milosrdného Samaritána a žiakov ZŠ Ul. 8. mája vo Svidníku podujatie pod názvom **Lektorka spomína**. Bývalá lektorka Vojenského múzea Anna Vaňková žiakov

oboznámila nielen s historickými faktami 2. svetovej vojny, ale pútavo a so zánietením porozprávala niekoľko príbehov, ale aj príhod, ktoré počas svojej dlhoročnej praxe zažila na stretnutiach s vojnovými veteránmi. Atmosféra spomienok bola poprepletaná pesničkami tria Tropar.

V Podduklianskej knižnici bol **28. novembra 2014** premietnutý dokumentárny film pod názvom **Duše Karpát**, ktorý mapuje históriu podkarpatských Rusínov nielen na našom území, ale aj na územiach susedných štátov. Tvorcovia filmu nazreli do dávnej minulosti slovanských Rusínov. Je to pôsobivý historický výklad, ozrejmujúci pôvod a nepretržité putovanie tohto malého národa v zásadných historických okamihoch. Podstatnou vlastnosťou tohto dokumentu je aj to, že nastrojuje ďalšie otázky pre budúce projekty podobného charakteru.

CHRÁM SVÄTEJ TROJICE VO SVIDNÍKU, to je názov publikácie, ktorú vydali študenti Trnavskej univerzity v Trnave, Nikola Bobáková a Ľuboslav Šmajda, pochádzajúci z nášho regiónu a ktorej prezentácia sa uskutočnila **8. decembra 2014** v

Podduklianskej knižnici. V knihe sa autori pokúsili objasniť históriu mesta Svidník a Pravoslávia, ku ktorým patrí aj tento chrám. Ako sa z knihy dozvedáme, obsahuje históriu mesta Svidník v stredoveku a novoveku. Popisuje dejiny Pravoslávia od najstarších dokladov po rok 1993. Poskytuje informácie ohľadom samotného chrámu, jeho vznik, architektonický popis a udalosti s ním spojené. Zaujímavou časťou sú ikony v interiéri a monumentálny drevený ikonostas. Pomocou tejto knihy nadobudneme nielen znalosti z histórie, ale nadobudneme aj prehľad o exteriéri a interiéri tejto stavby.

10.12.2014 sa v knižnici uskutočnila prednáška pre študentov Gymnázia DH vo Svidníku o dôležitosti čítania a jeho vplyve na osobnosť čitateľa pod názvom **Prečo čítať?**

Vianoce s triom Tropar zažili obyvatelia mesta Svidník **14.12.2014** v priestoroch knižnice, kde si vypočuli krásne koledy, ktoré boli spestrené recitáciami členiek Klubu umeleckého slova, ktorý pracuje pri Podduklianskej knižnici.

V mesiacoch október – december 2014 boli ešte v Podduklianskej knižnici uskutočnené:
Informačné výchovy - pre stredné a základné školy; **16.10.2014 Bontón pre každého** - mesiac úcty k starším - ZŠ Cernina - 5.-6. ročník; **21.10.2014 Mesiac úcty k starším** - Domov dôchodcov; **29.10.2014 Modrý vlk** - **beseda so spisovateľkou** M. Pavlišinovou - I.-IV. roč. ZŠ Cernina; **03.11.2014 Dank a Janka** - **beseda o knihe** Márie Ďuričkovej - ZŠ Ul. Karpatská; **12.11.2014 Rozprávkové odopoludnie** - Detský domov; **24.11.2014 a 1.12.2014 Tvorivá dielnička** - zhotovovanie vianočných ozdôb z papiera a adventných vencov - ZŠ Ul. Karpatská – 6. ročník; **26.11.2014** beseda o knihe českého spisovateľa **Josefa Čapka Rozprávky o psíčkovi a mačičke**, na ktorej sa zúčastnili žiaci 2. ročníka ZŠ Ul. Komenského vo Svidníku.

Nadežda Mičáková

Prednáška o bibliobusoch v Súkromnej ZŠ v Giraltovciah

Pracovníci Podduklianskej knižnice vo Svidníku uskutočnili 12. novembra 2014 **prednášku o knižnici a službách bibliobusu pre žiakov 5. – 9. ročníka v Súkromnej základnej škole v Giraltovciah.**

Prostredníctvom elektronickej prezentácie boli sprostredkované žiakom počas dvoch vyučovacích hodín informácie o histórii vzniku medzinárodného holandsko-slovenského projektu bibliobusov, o jeho realizácii i úspechoch v poskytovaní knižničných služieb v dvoch okresoch svidníckeho regiónu. Žiaci sa dozvedeli o možnostiach využívania služieb mobilnej knižnice, čo všetko ponúka, o zložení knižničného fondu i kultúrnych aktivitách v bibliobuse. Pre širší

rozhľad žiakov o mobilnom knihovníctve bol prezentovaný aj knižničný systém v zahraničí, kde mobilné knižnice tvoria silnú sieť, napr. v Holandsku, Dánsku, Francúzsku, USA, Česku a iných krajinách. Pre každú krajinu je rozhodujúci fakt, aby *služba ako taká* bola zabezpečená a prístupná pre všetkých, aby existovala.

Podduklianska knižnica plní toto poslanie a sprístupňuje knižničné služby bibliobusom všetkým obyvateľom vo svojom regióne.

Po skončení prednášky sa žiaci z jednotlivých ročníkov úspešne zhostili pripravenej súťaže a napokon absolvovali v skupinách exkurziu priamo do bibliobusu, kde mali možnosť vidieť ako to v jeho interiéri vyzerá, ako je uložený fond, prezrieť si tematické skupiny fondu či konkrétne tituly kníh.

Súkromnú základnú školu v Giraltovcích navštívili pracovníci PK opätovne, a to **26. novembra**, tentokrát s cieľom prezentovať služby bibliobusu žiakom prvého stupňa ZŠ

v dvoch vyučovacích hodinách. Okrem oboznámenia detí so začiatkami vzniku bibliobusov, jeho službách a pôsobení v regióne i ukážky zahraničných bibliobusov, bola do prezentácie zahrnutá aj osвета v zmysle propagácie čítania a jeho dôležitosti. V rámci výchovy budúceho čitateľa, boli žiaci oboznámení so zásadami a povinnosťami, ktoré sa od neho vyžadujú. Na záver prednášky bola pre každú z dvoch skupín žiakov pripravená súťaž a exkurzia do bibliobusu.

Z absolvovaného podujatia napokon vyvstal pekný záver, a teda záujem o služby bibliobusu pri ZŠ, záujem o knihy a čítanie, ako zo strany žiakov, ale aj vedenia školy a pedagógov.

Tešíme sa na ďalšiu spoluprácu!

L. Očipková

ODDELENIE AKO HO (NE)POZNÁTE

V tejto rubrike oddelenie bibliografie a regionálnej literatúry, postupne predstavuje rozličné typy regionálnych dokumentov s ich stručnou charakteristikou a využiteľnosťou pre každého, kto chce hlbšie poznať nádherný podduklianský región, jeho históriu a súčasnosť, jeho malebné zákutia, ktoré sa snúbia s pohostinnosťou a láskavosťou ľudí v tomto regióne. Veríme, že si ctený čitateľ nájde cestu do knižnice a načerpá a prehĺbi si svoje vedomosti o tomto regióne aj prostredníctvom uvedeného knižničného fondu.

ZBORNÍKY O REGIÓNE SVIDNÍK

Jubilejné publikácie

Prejavom lokálpatriotizmu a vlastenectva každého človeka je jeho vzťah k prostrediu, v ktorom sa narodil, vyrastal, alebo v ktorom žije. Tým prostredím môže byť mesto, obec, okres, kraj alebo štát. Svidnícky okres popri dvoch mestách má veľa obcí s malým počtom obyvateľov. Každá obec má svoju históriu, významné osobnosti, ale aj turistické zaujímavosti. Je veľmi pozitívne, že snahou starostov obcí, aj tých najmenších, je priblížiť svojim obyvateľom, ale aj širokej verejnosti svoju obec knižnou formou. Zvyčajne taká publikácia vyjde pri príležitosti prvej písomnej zmienky o obci, ktorá je spojená s oslavami a stretnutím rodákov obce a posviackou symbolov a insígnií obce. Každoročne do regionálneho knižničného fondu Podduklianskej knižnice pribudnú takéto jubilejné publikácie, ktoré slúžia čitateľom a ostatným záujemcom na to, aby bližšie poznali obec, jej históriu, spoločenský a kultúrny život jej obyvateľov a tieto poznatky aby využili napr. študenti pri štúdiu regionálnych dejín na vysokých školách. Tieto publikácie patria k vzácnym regionálnym dokumentom, lebo popri obsahu knihy sú v nich uvedené historické fakty, použitá literatúra a fotografická príloha, a pri ich písaní autori využili aj dobové materiály z archívov, knižníc, múzeí a iných zbierkotvorných inštitúcií. Získavanie týchto jubilejných publikácií do nášho knižničného fondu je zvyčajne náročné, lebo tieto publikácie neprechádzajú kníhkupectvami, a tak ich získavame od starostov obce osobným alebo písomným kontaktom, alebo ich získame od autorov publikácií. Preto čitatelia a záujemcovia si tieto publikácie môžu preštudovať v knižnici len prezenčne, kvôli ochrane ich domov nepožičiavame.

V našom časopise priblížime čitateľom a záujemcom niektoré jubilejné publikácie, ktoré sa nachádzajú v oddelení bibliografie a regionálnej literatúry.

V roku 1998 vydal Obecný úrad v Jurkovej Voli pri príležitosti 425. výročia prvej písomnej zmienky propagačný materiál o obci vo forme skladačky pod názvom **Jurkova Voľa 1573-1998**. Skladačku zostavil Tomáš Michal Babjak za pomoci Farskej rady gréckokatolíkov v Jurkovej Voli. Je venovaná aj 125. výročiu postavenia Chrámu Narodenia Panny Márie v obci. V Jurkovej Voli dlhé roky (1970-1994) pôsobil o. kanonik JUDr. Marián J. Potáš, OSBM.

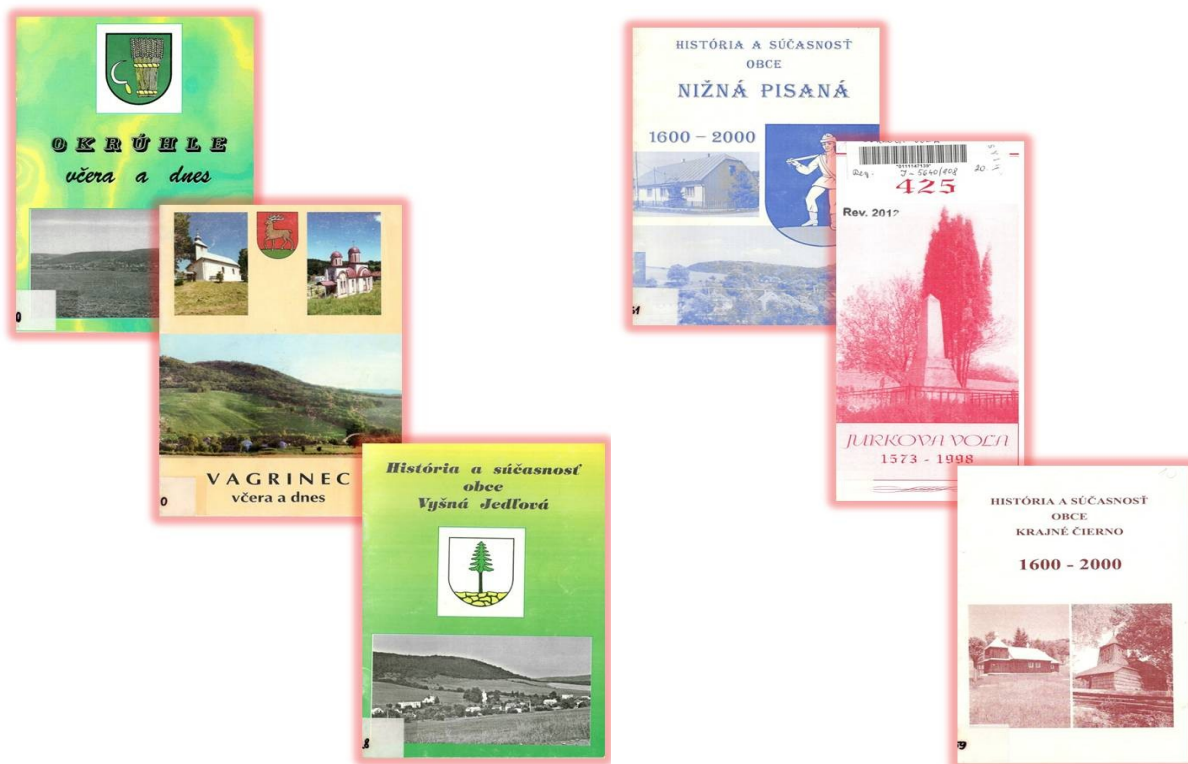
V r. 1999 vydal Obecný úrad v Okružlom jubilejnú publikáciu **Okružle včera a dnes**. Publikáciu zostavila Anna Humeníková, spoluautormi boli Anna Červená a Michal Kolesár. Publikácia vyšla pri príležitosti 605. výročia prvej písomnej zmienky o obci s finančnou podporou Pro Slovakia. V obci sa každoročne organizuje prehliadka v maľovaní kraslíc.

Pri príležitosti 440. výročia prvej písomnej zmienky o obci Vyšná Jedľová vydal obecný úrad jubilejnú publikáciu pod názvom **História a súčasnosť obce Vyšná Jedľová**. Zostavil ju Ľuboš Čepan. Publikácia vyšla s finančnou podporou Vzdelávacej nadácie Jana Husa. Vo Vyšnej Jedľovej sa narodil Dionýz Ďurišin (1929-1997), literárny historik a teoretik, vedec, akademik, slavista a pedagóg.

V roku 2000 tri obce v okrese Svidník vydali jubilejné publikácie pri príležitosti prvej písomnej zmienky o obci, a to: Krajné Čierno, Nižná Pisaná a Vagríneec. Pod názvom **História a súčasnosť obce Krajné Čierno 1600-2000** vyšla jubilejná publikácia, ktorú zostavil Vasil' Ducár. Obec si pripomenula 400. výročie prvej písomnej zmienky. Publikácia bola vydaná s finančnou podporou Nadácia Jana Husa. V Krajnom Čiernom sa nachádza národná kultúrna pamiatka – drevený gréckokatolícky chrám sv. Bazila Veľkého (Vasilija Velikoho) z r. 1730. 400. výročie prvej písomnej zmienky oslávila v r. 2000 obec Nižná Pisaná stretnutím rodákov obce. Pri tejto príležitosti vydal obecný úrad jubilejnú publikáciu pod názvom **História a súčasnosť obce Nižná Pisaná (1600-2000)**. Publikáciu zostavila Helena Husárová, spoluautormi boli Ján Grega a František Jenčo. Z obce pochádza JUDr. Ján Grega, právnik a pedagóg, ktorý ako prvý nevidiaci na Slovensku v r. 1972 obhájil titul CSc. V r. 2000 oslávila obec Vagríneec 530. výročie prvej písomnej zmienky. Pri tejto príležitosti vydal obecný úrad jubilejnú publikáciu **Vagríneec včera a dnes**. Zostavil ju Peter Klim, starosta obce, vyšla s finančnou podporou Nadácia Jana Husa. Obec skrášľujú dva chrámy – neoklasicistický gréckokatolícky chrám z r. 1858 a pravoslávny chrám z r. 1994, ktorý bol postavený v byzantskom štýle.

pokračovanie v ďalšom čísle

Emília Kudlová

Regionálne osobnosti

Každý kraj, mesto, či obec má osobnosti, ktoré sa v historickom vývoji spoločnosti, ale aj v súčasnosti zaslúžili o rozvoj určitej oblasti spoločenského života a svojim menom sa preslávili nielen doma, ale aj za hranicami svojej vlasti. Hovoríme im **REGIONÁLNE OSOBNOSTI**. Poznať takéto osobnosti svojho regiónu patrí ku všeobecnej vzdelanosti a hrdosti každého občana. Je treba chrániť ich kultúrne a duchovné dedičstvo pre terajšie i budúce generácie ako nevyčerpatelnú studnicu vedomostí, kultúry, zručnosti a vzdelanosti nášho ľudu v kraji pod Duklou. A práve toto je cieľom uvedenej rubriky, v ktorej predstavujeme osobnosti z regiónu Svidník z rozličných oblastí spoločenského života.

Ivan Novák

Ľudový básnik, prozaik, dramatik

Narodil sa 25.12.1897 vo Vyšnom Orlíku, okr. Svidník, v chudobnej mnohočlennej roľníckej rodine. V maďarskej obecnej škole sa Ivan Novák naučil čítať latinkou a neskôr ho manželka naučila čítať cyrilikou. Keď sa mu do rúk dostalo prvé vydanie Pavlovičovej zbierky Viniec, naučil sa celý zborník poézie naspamäť. Začiatkom 20-tych rokov sa podieľal na rozvoji kultúry v rodnej obci. Jeho zásluhou bol vo Vyšnom Orlíku v r. 1922 vybudovaný dom kultúry, kde rozvíjala svoju činnosť miestna obojstranný divadelný súbor. Neskôr zakladá v obci a súčasne dramatikom. Novákov divadelný súbor bol v 30-tych rokoch v podduklianskych dedinách veľmi populárny. Písať začal skromne, najprv krátke črty, ktoré boli uverejňované na stránkach novín. V nich autor vykresľuje život roľníkov na dedine. Neskôr píše poviedky, poéziu a humoresky. Koncom 20-tych rokov 20. stor. napísal román s vojnovou a revolučnou tematikou v Rusku pod názvom **Slovo pro** **ridných bratí**. V ňom zobrazuje zložitú ľudských vzťahov v rôznych životných situáciách. Román však zostal v rukopise. Úryvky z románu boli uverejnené v zborníku **Zelený vinoček – červení kvitochy** (Zelený venček – červené kvietochy, 1965). Písal aj pod pseudonymami Vaňo Ondavs'kyj, Vaňo Zapražka, Ivan Makovyc'kyj a Ivan Motovylo.

Slávu Novákovi nepriniesla próza, ale dráma – činohra. Divadelné hry písal ako režisér a dramaturg pre svoj obojstranný divadelný súbor, v ktorom aj sám účinkoval. V rukopisoch jeho hry „cestovali“ z Vyšného Orlíka do všetkých obcí pod Beskydami. Boli uverejnené aj na stránkach novín a ľudových kalendárov. V roku 1933 mu vyšla knižne divadelná hra **Vid'ma** – bosorka (Vedma – bosorka). Svojimi divadelnými hrami sa Ivan Novák dostal do povedomia verejnosti ako humorista, ktorý vie duchapľne, dôvtipne, citlivo a humorne reagovať na ľudské slabosti. Jeho humor je sytý ľudový. V jeho hrách je humor a smiech taký štedrý a emotívny, že hlboko nadchýna širokú verejnosť. V 30-tych rokoch 20. stor. napísal väčšie i menšie divadelné komédie a jednoaktovky. Okrem hry Vid'ma – bosorka to boli hry: **Dezyrteri** (Dezertéri), **Kohút na jarmarku** (Kohút na jarmoku), **Kryzys**

(Kríza), **Testament**, **Chvora** (Chorá), ktorá neskôr vyšla pod názvom **Tak to bolo** (Tak to bolo), **Boľvan Jedynak** (Boľvan Jedináčik) a iné. Väčšina z nich zostala v rukopisoch, ktoré sa v čase vojny zničili. Len na stránkach vtedajšej tlače nachádzame hodnotiace články o ich úspešnej inscenácii a poďakovanie autorovi od divákov za dobrú zábavu a rozptýlenie.

Po vojne Ivan Novák napísal len jedno dramatické dielo **Partyzany** (Partizáni). Námet čerpal z dejín partizánskeho oddielu Čapajev, ktorý pôsobil na Makovici. Po oslobodení jeho poviedky a divadelné hry boli vysielané v Slovenskom rozhlase, ukrajinské rozhlasové štúdio v Prešove. Pre svoju aktuálnosť, zrozumiteľnosť a obsah boli blízke vtedajším súčasníkom, tešili sa značnému úspechu a veľkej popularite. Najviac z nich sú známe poviedky **Kožušanka** (Kožuštek), **Jak ja z nimcem korovy pas** (Ako som s Nemcom kravy pásol), **Niž ucho ne odirvetsja** (Kým sa ucho neodtrhne), **Z jarmoku na jarmok**, **Lopuchaňu pereperlo** (Lopuchaňa praskla) a iné. Boli publikované aj v novinách *Nove žyttja*, *Roľník spod Dukly*, *Piddukľjans'kyj chliborob* a v časopise *Družno vpered*.

Časť Novákovej tvorby bola knižne publikovaná v zborníku **Zelenyj vinočok – červoni kvitocky** a v antológii **Peljustky provesny** (Lupienky predjaria, 1977). Ivan Novák je známy aj ako ľudový básnik. Vo svojej poézii čerpá námet z kolektivizácie dediny. Niektoré básne sú ladené vlastenecky, autor vyzýva najmä mládež, aby sa nezriekala svojho jazyka, národnosti a pradedovských koreňov. Tak je to napr. v básni **Tym, ščo zrikajut'sja sebe** (Tým ktorí sa zriekajú seba). Svoju tvorbu písal v rusínskom, lemkovskom nárečí. Niektoré jeho básne tak zľudovali, že by sa mohli stať predlohou pre ľudové piesne, napr. **Druzstevna pisnja, A tam dolov...** a ďalšie.

Pri príležitosti 100. výročia narodenia Ivana Nováka v jeho rodnej obci Vyšný Orlík uskutočnila sa v r. 1997 slávnostná spomienková akadémia v spolupráci s Poddukľianskou knižnicou vo Svidníku, Zväzom Rusínov-Ukrajincov Slovenska a vedením obce. Pri tejto príležitosti vydala knižnica bibliografický leták o živote a tvorbe autora. V 60.-70. rokoch 20. stor. Ivan Novák, Ivan Žak z Vápeníka, Ivan Meľník z Kružlovej a Mikuláš Hvozda z Ladomirovej tvorili nerozlučnú štvoricu známych a obľúbených ľudových spisovateľov v okrese Svidník, zúčastňovali sa na besedách s čitateľmi v knižniciach a v základných školách v okrese Svidník.

Život a tvorba Ivana Nováka je uverejnený v Slovenskom biografickom slovníku, zv. 4.-Martin : Matica slovenská, 1990, s. 302 a v slovníku *Krajeznavčyj slovnyk rusyniv-ukrajinciv*. Prjaševščina (Vlastivedný slovník Rusínov-Ukrajincov. Prešovsko. Prešov : Zväz Rusínov-Ukrajincov Slovenskej republiky, 1999. 496 s. Zomrel 5.5.1974 vo Vyšnom Orlíku, kde je aj pochovaný.

Emília Kudlová

Použitá literatúra

Koman, Vasil': *Peljustky provesny* : antolohija korotkoji ukrajins'koji prozy Čechoslovaččyny) /Vasyl' Koman. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo ; Prešov : Odbor ukrajinskej literatúry, 1977.- 522 s.

Kudlová, Emília: *Osobnosti regiónu* : Ivan Novák (1897-1974) /PK. In: *Kultúrník*.- Roč. III, č. 12 (1997), s. 5.

Rudlovčáková, Helena a kol.: *Bilja džerel sučasnosti* : rozvidky, stati, narysy. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo ; Prešov : Odbor ukrajinskej literatúry, 1981.- 419 s.

Rudlovčáková, Helena: *Zelenyj vinočok – červoni kvitocky* /Olena Rudlovčak. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo ; Prešov : Odbor ukrajinskej literatúry, 1965.- 451 s.

Police plné kníh

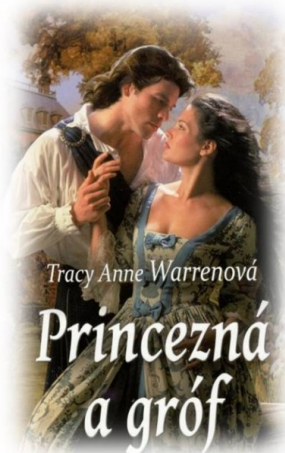

Nájdete v našej knižnici

HALVONÍK, Alexander : Mátoha, neboj sa!
Bratislava : Perfekt 2014. - 78 s.

Takmer dobrodružný, dojímavý i veselý príbeh osamelého mátožieho mládenca Bertíka sa čímsi podobá príbehu Malého princa zo svetoznámej knihy francúzskeho spisovateľa Antoina de Saint-Exupéry. Aj Bertík sa pohybuje vo svete, ktorému nerozumie a ktorý nerozumie jemu. Aj on by chcel, aby všetko bolo inak, aby v jeho rodnom jazere boli ryby a raky, aby sa všetci k sebe správali slušne a aby sa nikto nemusel báť toho, čoho sa báť nemusí, a bál sa len toho, čoho sa treba báť. Lenže všetko je inak, ako si predstavuje. Mátoha, ktoré sú na svete na to, aby sme sa ich báli, sa už nikto nebojí, no bojí sa mátoha Bertík. Takmer všetkého...

WARRENOVÁ, Tracy Anna : Princezná a gróf.
Bratislava : Slovenský spisovateľ 2014. - 287 s.

Čarovný romantický príbeh z novej trilógie o troch princeznách, ktoré spojilo priateľstvo a podobný osud. Keď princezná Emma z Rosewaldu, malého európskeho kráľovstva, dostane list od brata so správou, že jej dohodol sobáš, uvedomí si, že bezstarostné časy sú nenávratne preč a prichádzajú povinnosti. Má len osemnásť, budúceho ženicha v živote nevidela a jediné, po čom túži, je aspoň štipka dobrodružstva. Kým ju naveky uväznia v manželstve bez lásky, chce okúsiť ozajstný život, a tak utečie do Londýna...

OLIVEROVÁ, Sarah: Okolo sveta s Justinom Bieberom. Skutočné príbehy Belieberov z celého sveta.
Bratislava : Motýl' 2014. - 221 s.

Nahliadnite s nami do zákulisia, ktorými vás prevedú Justinovi fanúšikovia z rôznych kútov sveta! Nájdete tu aj tie najtajnejšie pikošky o tom, ako stretli Justina, Scootera a Kennyho. Prežité s nimi zážitky, o ktorých by ste sa inak nedozvedeli. Aké krajiny miluje Justin, jeho tanečníci a celý jeho štáb? Akým šialeným veciam sa venujú, keď práve nie sú na pódiu? Tak sa pohodlne usad'te a nasledujte Justina a jeho kroky na ceste okolo sveta spolu s touto knižkou!

IGNÁČ, Peter - LEŇO, Jozef : Mestisko 1414-2014.
Svidník : Tlačiareň svidnícka pre obec Mestisko 2014. - 128 s.

Táto kniha približuje 600 ročnú históriu obce Mestisko. Je v nej predstavená bohatá minulosť, ktorá je výsledkom práce rúk a umu mnohých generácií jej obyvateľ'ov. Boli to roky poznačené mnohými ľudskými tragédiami i katastrofami. Jeho obyvatelia zažili vojny, biedu, hlad, vysťahovalectvo i živelné pohromy. Obyvatelia s veľkým vzťahom k rodnej obci, svojou pracovitosťou a obetavosťou prekonávali tieto ťažkosti a s húževnatosťou a odhodlaním budovali svoju obec do jej terajšej krásnej podoby.

Nadežda Mičáková

Jazykové omyly

V tejto rubrike sa venujeme otázkam jazykovej správnosti, cudzím slovám a frekventovaným nespisovným slovám, ktoré uvádzame spisovným náprotivkom, vychádzajúc z diela Krátky slovník slovenského jazyka, Bratislava 2003 a Príručka slovenského pravopisu pre školy a prax, Bratislava, 2005.

Súpis vybraných nespisovných slov a jeho vhodnejší ek

Namiesto nevhodných výrazov:

vrchný riaditeľ
zadržovacie právo
na dobu šiestich mesiacov
dajme tomu
dochvíľny
postrádať
hecovať
húpačka
chudokrvný
sústo
jednička
kárny
okopírovať
kumbál
láger
lusk
neni

Zvoľme správne slová, slov. spojenia :

hlavný, generálny riaditeľ
zádržné právo
na šesť mesiacov
povedzme
presný
nemať niekoho, niečo; chýbať
podpichovať, doberať si
hojdačka
málokrvný
hlt, kúsok jedla
jednotka
disciplinárny
odkopírovať
malá miestnosť
tábor, hromadné väzenie
struk
nie je

Viete, že.. Viete, že...

- ◆ **exprompt** /lat./ rýchlo, bez predbežnej prípravy napísaná báseň, obyč. žartovného alebo satirického rázu
- ◆ **ezopský, ezopovský** /podľa gréckeho bájkara Ezopa/ príznačný pre autora chýrnych starogréckych bájok, pre Ezopa
- ◆ **fabliaux** /franc./ kratšie zábavné rozprávky zosmiešňujúce ľudskú hlúposť (meštiakov aj dedinčanov)
- ◆ **fabula** /lat./ vymyslený príbeh; vymyslená rozprávka; bájka
- ◆ **fabulista** /lat./ rozprávkar, bájkar
- ◆ **facécia** /lat./ drobný útvar spracúvajúci žartovný príbeh
- ◆ **falcovať** /nem./ skladať prehýbaním vytlačené hárky knihy, noviny a pod.
- ◆ **farsa** /franc./ druh stredovekej francúzskej veselohry
- ◆ **faustiáda** /podľa vl.mena/ dielo s faustovským námetom
- ◆ **faustovčina** /podľa vl.mena/ súhrn znakov typických pre diela o Faustovi
- ◆ **fec.** /lat./ skratka pre fecit (vyhotovil); na umeleckých dielach označenie tvorcu, autora
- ◆ **féeria** /franc./ čarovná, rozprávková hra
- ◆ **féerický** /franc./ týkajúci sa rozprávkových bytostí; čarovný rozprávkový
- ◆ **fejtón** /franc./ živo napísaný menší aktuálny článok v novinách, v časopise

Vianočné obdobie začína adventom

Adventné obdobie oslavuje ľudstvo už od 7. storočia nášho letopočtu. Začína sa štyri nedele pred Štedrým dňom. Slovo advent v preklade znamená príchod.

Prvá doba adventná

Pôvod má v katolíckej cirkvi. Je to radostné očakávanie príchodu Spasiteľa – Ježiša Krista, i keď v posledných rokoch pokoj rozjímania a ticho nahradil všeobecný zhon a chvat pri nakupovaní kaprov, stromčekov, malých i veľkých darčiekov, pri vianočnom pečení. Mnohí z nás si na prapôvod týchto adventných týždňov ani nespomenú, napriek tomu celý rad zvykov, ktoré vznikli v dávnej minulosti zachovávame a dodržiavame dodnes.

Od prvej adventnej nedele až do polovice decembra sa veriaci sústreďujú na očakávanie druhého príchodu Krista na konci vekov a na posledný súd. Je to obdobie v znamení pokánia. Farbou pokánia je fialová, preto i omšové rúcha majú túto farbu.

Druhá doba adventná

Od poslednej adventnej nedele do popoludnia na Štedrý deň je hlavnou činnosťou veriacich rozjímanie o udalostiach, ktoré predchádzali Kristovmu narodeniu a radostné očakávanie jeho príchodu. Preto sa tretia adventná neďa nazýva po latinsky Gaudete. Radujte sa, príchod Ježiša je blízko. Fialovú farbu omšového rúcha vystrieda farba ružová, farba radostného očakávania a nádeje.

Posledná adventná neďa je v znamení udalostí bezprostredne predchádzajúcich Kristovmu narodeniu. Veriaci si spomínajú na zvestovanie Panne Márii a na posolstvo anjela Jozefovi o čistote Márie. Pripomínajú si stretnutie Márie so svätou Alžbetou a dôležité proroctvá Starého zákona.

Advent vrcholí 24. decembra vigíliou, v predvečer sviatku Narodenia Pána. Tento deň je Štedrým dňom a je zasvätený Adamovi a Eve.

Adventný veniec

Je mladým a veľmi obľúbeným zvykom. Prvé zmienky o adventnom venci pochádzajú z polovice 19. storočia z bohatého mesta Hamburg. Objavil sa na dverách sirotinca. Bol vyrezávaný z dreva s malou pokladničkou, do ktorej mohli ľudia hádzať vianočné milodary pre osirelé deti. Odtiaľ prenikol ďalej do Európy, kde sa už zhotovoval zo zelených čečinových vetvičiek, ktoré vyjadrovali večný život, ktorý veriacim prisľúbil Ježiš.

Tvar venca symbolizuje jednotu a plameň sviečky plameň lásky každého človeka. Zvestoval nádej i očakávanie príchodu Spasiteľa.

Adventný veniec zvyčajne zdobia štyri sviece, tri fialové (farba pokánia) a jedna ružová (farba nádeje), ktoré majú rovnakú farbu ako omšové rúcha adventu. Každú neďu sa zapaluje jedna.

Najkrajšie knižnice sveta

Ponúkame Vám pohľad na vybrané
svetové knižnice, ktoré jednoducho musíte vidieť,

určite budete očarení nielen ich
architektúrou.

**MUSASHINO ART UNIVERSITY MUSEUM
& LIBRARY, Tokyo**

THE ROYAL LIBRARY, Copenhagen

**BIBLIOTHECA ALEXANDRINA,
Alexandria, Egypt**

**VENNESLA LIBRARY AND CULTURAL CENTER,
Vennesla, Nórsko**

Zdroj: http://www.architecturaldigest.com/architecture/2013-11/most-beautiful-libraries-trinity-college-mushashino-bodleian-sainte-genevieve-slideshow_slideshow_Musashino-Art-University-Museum---Library_8

Výrazy, ktoré preklenuli tisícročia

V tejto rubrike na pokračovanie uverejňujeme tzv. výrazy (frazologizmy), ktoré prekonal tisícročia a používame ich dodnes aj v hovorovej reči.

GÉNIUS

Génus – *strážny duch človeka*. Podľa rímskych predstáv sprevádzal Génus každého človeka od okamihu jeho splodenia po celý život až do smrti; mal účasť na všetkých jeho radoostiach i žalostiach a bdel nad jeho osudom. Podľa staršej viery umieral Génus spolu s človekom, podľa neskoršej žil aj po jeho smrti a navštevoval jeho hrob. Niekedy považovali Rimania Génia priamo za zástupcu osobnosti človeka najmä jeho tvorivých schopností; *úslovie „to je dielom jeho génia“ sa používa až dodnes.*

GIGANTI

Giganti – *obludní vlasatí obri, synovia bohyně zeme Gaie, zrodení z kvapiek krvi boha neba Urána*. Boli to napríklad Alkyoneus, Klytios a Enkelados. Pretože boli potomkovia starších bohov ako olympskí bohovia a okrem toho mali nesmiernu silu, neuznávali vládu najvyššieho boha Dia, aj keď bola pre svet prospešnejšia ako predošlá vláda Kronova. Matka zeme Gaia, ktorá nemohla Diovi odpustiť, že zmrzačil jej syna Krona, nahovorila Gigantov, aby sa proti nemu vzbúrili. Giganti sa nedali dlho ponúkať, a čarovnú bylinu, ktorá zbraňami bohov, Olymp. Rozpútal sa sa dostali do úzkych. pomoc k ľuďom; aby priviedla jeho Hérakla. Keď sa to sa synom zaobstarat' chránila aj pred nenašla ju, lebo Zeus vytrhal. Héraklov spečatil; nevzdali sa však a miesto prosby o milosť zvolili smrť v boji. **Gigant** – *obor, ozruta, majúci neobyčajne veľké, nadmerné, obrovské rozmery.*

Alkyoneus a Herakles,
čiernofigúrový kylix, cca 520 pred Kr.

Prameň:

Mičáková, Nadežda. 1997. *Výrazy, ktoré preklenuli tisícročia I. : výberová bibliografia*. Svidník : Podduklianska knižnica, 1997. 39 s. ISBN 80-85147-25-4.

http://sk.wikipedia.org/wiki/Alkyoneus_%28Gigant%29

Čas na zábavu

Zasmejme sa

Mamiii, ja by som chcela na Vianoce psa...
- Nevymýšľaj! Bude kapor ako každý rok!!!

"Pán riaditeľ, môžete mi dať zajtra voľno?"
pýta sa v práci pán Novák. "Manželka chce, aby som jej pomohol s vianočným upratovaním."
"Z takého dôvodu vám predsa nebudem dávať voľno!"
rezolútne to odmietne riaditeľ.
"Ďakujem," vydýchne si zamestnanec.
"Vedel som, že je na vás spoľahnutie."

Do obrazca dopĺňajte čísla od 1 do 9. V každom riadku, stĺpci alebo vo vnútornom štvorci 3x3 (zvýraznenom hrubými čiarami) musia byť všetky čísla od 1 do 9. Žiadne číslo sa v riadku, stĺpci ani vo štvorci 3x3 nesmie opakovať.

SUDOKU

1	7			2				
		8			5	6		
6		9	3				5	2
3	1				2	9	4	
		2	6		4	7		1
	6		7		9			
5								7
			5	7	1		6	8
	2			9		3		

		6				1	8	
		8	5	3		2	7	
			9		8	4		3
5					2	3	9	
				8			1	
1	8			9	4			
	2	3		5	6	9	4	
4		5			3	6		1
	7		4					

**Poddukliansky knihovník vydáva Podduklianska knižnica vo Svidníku,
8. mája 697/55, 089 01 Svidník, <http://www.podduklianskakniznica.sk/>,
e-mail: metodika.sk@gmail.com, tel.: 054 7882191. Zodp. red.: Mgr.
Kamil Beňko. Zostavila: Bc. Ľudmila Očipková, Nadežda Mičáková**